

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ศึกษาแบบแผนสัมพันธภาพของกลุ่มในเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่า และศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่า โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการเก็บข้อมูลปฐมภูมิในพื้นที่ชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่า ด้วยการประชุมแบบมีส่วนร่วม สนทนากลุ่ม สัมภาษณ์เจาะลึก และสังเกตการณ์ แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้นำชุมชน กรรมการบริหารศูนย์กลางชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่า ผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ผู้อาวุโส และชาวบ้านทั่วไป ตลอดจนเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ เช่น เกษตรตำบล พัฒนาชุมชน เป็นต้น จากนั้นตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของข้อมูลและจัดเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอเชิงพรรณนาความ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่า เป็นเครือข่ายที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการเพิ่มจำนวนสมาชิกกลุ่มในเครือข่ายจาก 4 กลุ่มในระยะเริ่มต้น เป็น 17 กลุ่มภายใน 10 ปี ด้านความหลากหลายของกิจกรรมกลุ่มที่หนุนเสริมกัน และด้านการบริหารจัดการ โดยเฉพาะในเรื่องของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ขยายวงกว้างไปยังทุกกลุ่มในเครือข่าย โดยการสื่อสารสองทางที่สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ จนเกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิก

ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน ได้แก่แบบแผนสัมพันธภาพของกลุ่มในเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่า ซึ่งมีลักษณะของความเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงกิจกรรมกัน

บนพื้นฐานความสัมพันธ์ 2 รูปแบบคือ ความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ พรรคพวกเพื่อนฝูง เพื่อนบ้านละแวกเดียวกันและคนที่เคารพนับถือกัน ส่วนความสัมพันธ์แบบทุติยภูมิสัมพันธ์กันตามระเบียบ หรือข้อตกลงในกลุ่มและเครือข่าย ซึ่งในภาพรวมมีรูปแบบความสัมพันธ์แนวระนาบที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อกันอย่างเท่าเทียม โดยมีศูนย์กลางชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่าเป็นแม่ข่ายในการอำนวยความสะดวกให้สมาชิกมีการติดต่อกัน ซึ่งกลไกที่ทำให้เกิดแบบแผนสัมพันธ์ภาพและรูปแบบความสัมพันธ์แนวระนาบคือเวทีเครือข่ายผู้นำ และระบบติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ การมีช่องทาง การติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย มีสถานที่ทำกิจกรรมร่วมกันอยู่ทั่วทั้งตำบล คุณลักษณะของผู้นำที่โดดเด่นในด้านการมีวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่มุ่งให้ชุมชนบางเจ้าฉ่าเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้โดยอาศัย ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน และเป็นผู้นำที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการส่งเสริมทั้งในระดับนโยบายและระดับหน่วยงาน ทำให้สมาชิกในชุมชนได้เรียนรู้ สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาคัดแปลง แก้ไข ปรับปรุง จนเกิดเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มบริการ ท้องเที่ยวหลากหลายกลุ่มในเครือข่ายที่ได้รับการยอมรับจากภายนอก ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มมีความเชื่อมั่น มีแรงบันดาลใจที่จะพัฒนากลุ่มและเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้รูปแบบในการอธิบายแบบแผนสัมพันธ์ภาพของกลุ่มต่างๆในเครือข่ายองค์กรชุมชนด้วยแนวคิดข่ายใยชีวิต และได้เข้าใจถึงกลไกที่ทำให้เกิดแบบแผนสัมพันธ์ภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่าย รวมทั้งเป็นประโยชน์เชิงแนวคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาเครือข่ายขององค์กรชุมชนในชุมชนอื่นได้เป็นอย่างดี

The objective of this research is to study context of communities, pattern of group relationship in community organization network and factors that enhance the development of community organization network of Bang Chao Cha sub-district in Pho Thong district, Ang Thong province using qualitative research methodology with compilation of concerned secondary data and field surveys on site within community area of Bang Chao Cha sub-district. Various techniques used comprise participatory consultation meeting, group discussion, in-depth interview and observation. Key informants consist of community leaders, heads of groups, members of groups, elders, villagers and officials from external agencies e.g. sub-district agriculture official, community development official, etc. The compiled data have been verified, categorized, analysed and concluded. The results of the study are presented in descriptive format to fulfill the objective of the research.

The results of this research study reveal that the community organization network of Bang Chao Cha sub-district has been consecutively developed in terms of number of groups in the network which has been increased from 4 into 17 within 10 years and in terms of variety in group activities with mutual support including administrative management especially in

exchanges of knowledge among groups within the network via two-way communication and brainstorming in working and making decision resulting in good relationship among members.

Factors that enhance the development of community organization network consist of the pattern of relationship among groups within the network which is based on 2 types of relationship comprising primary relationship i.e. relationship among relatives, friends, neighbors, and relationship among people with mutual respect and secondary relationship i.e. the relationship according to regulations or agreement within groups and network which are horizontal linkages for equal benefits. Bang Chao Cha community center committee is the network organizer which facilitates the connection among members. The mechanism which create the pattern of relationship and form of horizontal linkage are the forum of community leader network and informal communication system.

Moreover, there are internal factors comprising various channels for communication and availability of venues for cooperative activities, distinguished leaders with good vision and strategies to make Bang Chao Cha communities to be self-sustained communities with local wisdom, culture and tradition. The community leaders also support villagers to cooperate in various activities of the community. There are also external factors such as supports from policy level and agency level which provide knowledge and technique for members of community resulting in establishment of occupational groups and tourism service group with confidence and inspiration to develop strong and sustainable groups and network.

The results of this research study have clarified the pattern of relationship among groups in the community organization network with web of life concept and the mechanism which creates the pattern of relationship that supports development of network. The results of this research can also be applied for developing community organization network in other area.